ЭХЭ ОРОНДОО ЭРХИМ ТАРЯА ТУШААЯ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 197 (4833)
ВОСКРЕСЕНЬЕ
ОКТЯБРИИН 7
1945 он

Сэн 20 мүн

Тарья сохилгые түхэреэн сүүтхэ соо ябуулжа, үдэр һүнигүй эрхим тарья гүрэндөө тушааха гээшэ колхоз бүхэнэй эгээл түүрүшын зорилго мүн

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудые үнгэргэхэ тухай

Дайн сэрэгэй дүүрэһэнтэй болон нэгэдэхи зарлалгын СССР-эй Верховно Соведэй эрхэ түлөөлэлгын хугасаанай барагдаһантай дашарамдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудай үдэр һунгалтануудай болзор хүртэр хоёр һараһаа хойно бэшэ саг соо соносхогдохо ба һунгалтанууд хүдэлмэригүй үдэртэ үнгэргэгдэхэ гэжэ тогтооһон, «СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтанууд тухай дүримүүдэй» 72-дохи статьяе баримталжа, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиумэй ТОГТООХОНЬ:

СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудые воскресеньедэ 1946 оной февралиин 10-да хэхэ гэжэ зарлаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ
М. КАЛИНИН.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь
А. ГОРКИН.

Москва, Кремль. 1945 оной октябриин 5.

Гүрэндөө үдэр һүнигүй тарья тушааха

Республикын түрүү колхозууд 1945 оной илалтын жэлэй ургасые хаһа соонь хуряажа, гүрэндэ элбэг ехэ талха тарья таһалгаряагүйгөөр үгэжэ байна. «1945 ондо ургаса хуряаха ба хүдөө ажалай продуктнуудые бэлэдхэхэ тухай» ССР Союзай Арадай Комиссарнарай Совет ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолой ёһоор энэ жэлэй ургаса хуряалгые саг болзор соонь эхилһэн колхозууд гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые амжалтатайгаар дүүргэжэ байха юм. Тиимэ түрүү колхозууд республикын Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэжэ байна. Тэдэнэй дунда Закаменай аймагай «Коминтерн», Ленинэй, Санагын сомоной Сталинай, Калининай нэрэмжэтэ, «Улаан Тарьячин», Сэлэнгын аймагай Тельманэй, Загастайн сомоной Молотовой нэрэмжэтэ, Байкало-[illegible] Дуланска сельсоведэй «Байкал» колхоз, Яруунын мяханай совхоз ба бусад бии.

Тарья тушааха табан хоногой график саг соонь дүүргэжэ, гүрэнтэйгөө болзорһоо урид тоосоһон колхозууд түсэбһөө гадуур тарья ба овощ оруулжа байха юм. Тунхэнэй аймагай «Улаан Шанай» колхоз (түрүүлэгшэнь Ш. Р. Фролов, партийна организациин секретарь Г. С. Малокшонов) 4.126 пүүд тарья гүрэндэ тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые сентябриин 17-до сум дүүргэһэн ба энэ болзорто тарьягаа хадажа түгэсхэһэн байна. Гадна, энэ колхоз овощь тушаалгаяа бүримүһэн дүүргээд, түсэбһөө гадуур 180 пүүд овощь оруулһан байха юм. Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз (түрүүлэгшэнь нүхэр Жамбалов, партийна организациин секретарь нүхэр Дармаева) уялгата ёһоор гүрэндэ тарья тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, Илалтын фондо зориюулһан тарья оруулжа үргэлжэлүүлһээр.

Зүгөөр, гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые арюун нангинаар дүүргэжэ байһан колхозууд республика соо үсөөн байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, олонхи аймагуудай партийна, советскэ, газартарьялангай болон бэлэдхэлэй органуудай тарьяхуряаха болон гүрэндэ тушаалгын байгуулагдаһан графигуудые колхоз бүхэнөөр дүүргүүлхэ ябадал хангамаар тодо һонор заабари ба хүтэлбэри үгөөгүйһөө болоно. ВКП(б)-гэй Мухаршэбэрэй аймагай бюро ба тэрэнэй секретарь нүхэр Митякин болон аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ильин гэгшэд гүрэндэ тарья тушаалгада харюусалгагүйгөөр хандаһан дээрэһээ аймагаа үнгэрмөөр хожомдуулжа байна. «Мухаршэбэртэ тарья бэлэдхэлэй хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан тухай» ВКП(б)-гэй обкомой бюро тусхай асуудал зүбшэн хэлсээд шухала хэмжээнүүдые заагаа һэн. Теэд, тэрэнһээ хойшо хэдэн олон хоногой үнгэрбэшье, Мухаршэбэртэ энэ гэхэ хубилалта гараагүй байһаар. Аяар октябриин 1 болтор эндэхи колхозууд гүрэндэ тарья тушааха түсэбөө оройдоо 15 процент дүүргэһэн байха юм.

Бичурын, Зэдын колхозууд республика соо тарилгаар эгээл ехэ тээшэ тоологдодог байһан аад, гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые хангалтагүйгөөр дүүргэнэ. Хоринн, Кударын, Яруунын, Хэжэнгын аймагууд мэнэ һая болтор гүрэндэ тарья тушааха жэлэйнгээ түсэбүүдые 10-шье процент болгоогүй байгаа.

Хэжэнгын аймагай зарим колхозууд сентябриин һүүл хүртэр бэлэдхэлэй пунктнуудта нэгэшье центнер тарья тушаангүй графигаа таһалдуулаа. Энэ аймагай «Майн 1» колхоз 600 центнер тарья сентябрь соо сохиһон аад, оройдоо 59 центнер гүрэндэ тушааһан байба. Тарья зөөхэ транспортна бригадань, тэрэшэлэн тарья сохижо, сэбэрлэжэ байһан колхознигууд унжагай нобшоор хүдэлмэрилнэ.

Гүрэндэ тарья тушааха табан үдэрэй график колхоз бүхэнөөр дүүргүүлхын түлөө нютагуудтахи партийна, советскэ организацинууд шанга хэмжээнүүдые абанагүй. Тэрэнэй дашарамда зарим колхозууд харша ябадал гаргана. Тарья тушаалгын графигые таһалдуулжа байһан ябадал хаахаанагүй усадхагдаха ёһотой. Тиимэһээ тулада хуряалгын бүхы хүдэлмэринүүдые шамдуулаад, һурилэлгэ, сохилго, тарья сэбэрлэлгэ, хатаалгануудые али болохоор түргэдхэжэ, үдэр һунигүй ябуулха шухала. Энээнтэй хамта тарья зөөдэг колхозникуудай жаяг заршам һайжаруулжа, тэдэнэрые түхэреэн сүүдхэ соо шамдагай түргэн ябуулха хэрэгтэй.

Тарья тушаалгын ябасые шангадхахын тулада колхоз, совхоз болон МТС-үүдэй бүхы хүсые хуряалгада элсүүлхэ, һурилэлгэ, сохилго, тарья сэбэрлэлгэ болон хатаалгада ябажа байһан колхозникуудай дундахи социалистическэ мүрысөөе улам шангадхажа, тохёолдоһон эдэ дутуунуудые усадхаха ябадал нютагуудтахи партийна, советскэ, газартарьялангай болон бэлэдхэлэй органуудай эгээл шухала зорилго мүн.

Хүдөө ажалай аймагай выставкэ үнгэргэгдэхэнь

СОСНОВО-ОЗЕРСК. **(Манай информаторһоо).** Байгша оной октябриин 20-һоо 25 хүртэр Яруунын центр Сосново-Озерск тосхондо хүдөө ажалай аймагай выставкэ үнгэргэгдэхэнь. Энэ выставкэдэ социалистическэ хүдөө ажалай түрүүшүүл хабаадалсаха ба ургамалай эрхим зүйлнүүд болон элдэб олон янзын экспонадууд табигдаха байна.

Тус выставкые үнгэргэхэ тусхай комисси эмхидхэгдээд, бэлэдхэлэй хүдэлмэри ябуулжа захалба.

А. ШУЛУНОВ.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ БЭЛЭДХЭЛ

Эдэ малшад түрүүлэнхэй

ТАРБАГАТАЙ, **(Телефоноор абтаба).** Аймагай түрүү зэргын малшад малажал хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ ба тэрэнһээ абтаха ашаг шэмые дээшэлүүлхын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эршэмтэйгээр оролсонхой. Тэдэ малшад 1945 оной илалтын жэлдэ бүри хурдан темпээр хүдэлмэрилжэ, түл абалгые хоролтогүйгөөр үнгэргөөд, хабар, зун, намарай адуулалгые амжалтатайгаар ябуулһан ба колхозно һүрэгүүдээ гарза гайгүйгөөр хүгжүүлхэ бүхы хэмжээнүүдые абажа байна.

«Искра» колхозой хонино-товарна фермын хүдэлмэрилэгшэд энэ жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүү һайнаар хүдэлмэрилжэ байха юм. Хонишон Иван Павлов гэгшэ 1944—45 онуудай түл абалгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэжэ, өөрынгөө даажа абаһан хонидой тоо толгойе нилээдгүй олошоруулба. Түл абалгые гарзагүйгөөр үнгэргэһэнэй ашаар нүхэр Павлов ажалай нэмэлтэ түлбэри болгон 12 хурьга абаа. Тэрэшэлэн хонишод Гаврилова, Зайцев гэгшэд түл абалгые хоролтогүйгөөр үнгэргэһэн ба хонидые тобир тарган, бүрин бүтэн байлгаһанай түлөө нэмэлтэ түлбэринүүдые абаһан байха юм.

Һүнэй-товарна фермын малшан Яков Дмитриев мүн лэ хонишодһоо дутахагүйгөөр ажаллана. Энэ нүхэр үхэр малые таргалуулжа, ашаг шэмыень арбидхахын түлөө үдэр һунигүй тэмсэдэг юм.

Һаяхан ВКП(б)-гэй Тарбагатайн айком ба аймгүйсэдком болбол «Искра» колхозой эдэ түрүү малшадые Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба. Хүндэтэ шагналда хүртэһэн малшад хадаа үбэлэй үедэ колхозно һүрэгөө садхалан дулаанаар харууһалха бүхы хэмжээнүүдые абажа байнхай. Алуу малай бэйра байдал заһабарилха, үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ болон үбэлэй үеын бэлшээри таһалха ябадалда дээрэхи малшад эршэмтэйгээр хабаадалсана.

Тэрэшэлэн дурсагдагша аймагай олон тоото түрүү малшад малажал хүгжүүлхэ гүрэнэй түсэб дүүргэһэнэй, үлүүлэн дүүргэһэнэй, мүн тэдэнһээ абтаха ашаг шэмые дээшэлүүлһэнэй, түл болон боод мал бүрин бүтэн байлгаһанай түлөө ВКП(б)-гэй айком ба аймгүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байна. Тиигээд байхадаа элэнэр 1945—46 онуудай алуу малай үбэлжэлгые амгалан тайбанаар үнгэргэхын түлөө бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдые эмхитэйгээр ябуулжа байха юм.

П. ГАВРИЛОВ.

Малай үбэлжэлгэдэ бэлэн

Бодонгуудай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз 1945—46 онуудай алуу малай үбэлжэлгэдэ зунһаа хойшо бэлэдхэжэ эхилээ. Тэрэнэй ашаар эндэ 600 толгой хонинной багтаха шэнэ байра баригдаһан ба хуушан бүхы хашаа хоройнь дулаалагдажа заһабарилагдаһан байна.

Үбэлэй үедэ бүхы малда хүрэхэ хохир бэлэдхэгдөө. Игаабари дулаан газараар бэлшээри таһалагдаһан байха юм. Малшадай байха гэр байрануудай заһабарилга мүн лэ дүүргэгдэжэ байна. Малажалай бүхы фермэ, гүүртнүүд хүдэлмэрилэгшэдөөр хангагданхай. Эдэнэр участок бүхэнние даажа абаад хэхэ хүдэлмэритээ танилсаһан байна.

Зун-намарай адуулгые һайнаар эмхидхэһэнэй ашаар тус колхозой малшад һүрэгүүдые тобир тарган болгоһон байха юм.

Алуу малай үбэлжэлгэдэ бэлэдхэхэ хүдэлмэрие саг соонь һайн шанартайгаар үнгэргэхэ хэрэгтэ һүнэй-товарна фермые даагша нүхэр Цыбиков горьтойхон оролдолго гаргаа.

Бичурын аймагай эндэ дурсагдаһан колхозой малажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд 1945—46 онуудай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ, алуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхын ба мүн тэрэнһээ абтаха ашаг шэмыень арбидхахын түлөө тэмсэжэ байна.

БИЧУРЫН АЙМАГ

Бэлэдхэлэй пункт дээрэ

Намарай нэгэн бороотой бүрхэг үдэр колхозой хүлэг мориндо һуугаад, Алташа гэжэ нютаг дундуур хатаргажа ябатарамнай нэгэ бүтэмэ шугын саана Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой гэр байшангууд харагдаа һэн. Тэндэ гүрэндэ тушааха тарья абадаг пункт байдаг юм. Хүрэжэ ерэхэдэмнай ашаа тээһэн улаанууд байгаа. Эдэ хадаа Гушадай сомоной колхозуудай улаан тугаа мандуулан, гүрэндэ тушаахаар тээжэ асарһан тарьян байба. Нэгэ гэртэ ороходомнай пунктын лаборантка нүхэр Мальцева бушуу түргэн ажаллажа байгаа һэн.

Лабораторидо ерэһэн хэдэн колхозникууд тарьянай шалгалтые хүлеэн, тамхяа бааюулжа һуунад. Тэдэнтэй һуутарнай Калининай нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин секретарь нүхэр Гомбожапов орожо ерэбэ.

—Энэ гречи шалгажа үгыт,— гэбэ. Тиихэдэнь, тэрэ тарьяень абажа нүхэр Мальцева шалгаба.

Нүхэр Мальцева ажалаа һайнаар ябуулжа, гүрэндэ тарья тушааһан колхозникуудые үни удаан баридаггүй. Нэгэтэ Калининай нэрэмжэтэ артелиин колхозникууд нюдэ алдама харанхы һүни тарья асаржа тушаагаа. Тиихэдэнь нүхэр Мальцева орой һүнидэ һаатангүй түргэн тушаажа абаад, колхозникуудые һөөргэнь үдэшэбэ.

Бүхэли үдэртөө тарья шалгажа, тэрэнээ тушаан абаад, һүниин тэн багта комсомолка Мальцева гэгшэ 6 километртэ байһан Гушадай сомондо ошожо аймаг хүртэр телефоноор мэдээ хүргэдэг юм.

Р. ТУГУТОВ.

ЗАИГРАЙН АЙМАГ

Хуряалгын түрүүшүүлһээ жэшээ абаха

Курбын МТС-эй комбайнер Михаил Белых гэгшэ тарьяхуряалгын эхилһэнһээ хойшо Усть-Курбын сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхозой поли дээрэ үндэр бүтээсэ туйлажа ябана. Нүхэр Белых гэгшэ Саянтын МТС-эй коллективэй тракторист, комбайнер ба инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй уряалаар Бүхэсоюзна социалистическэ мүрысөөндэ оролсоходоо 400 гектар тарьяхуряаха уялга абаһан юм. Мүнөө нүхэр Белых абаһан уялгаяа арюунаар дүүргэн, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ байна. Октябриин 3-ай дүүрэн бэшэ мэдээгээр нүхэр Белых 300 һайса гарам гектар тарья һайн шанартайгаар хуряаһан байха юм. Һаяар 400 гектараа хүсэлдүүлхын түлөө нүхэр Белых 8 гектар нормын оронто үдэр бүри 10—12 га хүртэр хадана.

Верхне-Талецка сельсоведэй Димитровэй нэрэмжэтэ колхозой членүүд тарьяхуряалгын хүдэлмэринүүдэй дунда забһар гаргахагүйн түлөө эрид шанга тэмсэл хэжэ байна. Һүүлэй үдэрнүүдтэ хадаһан тарьягаа саг соонь хуряажа абахын түлөө бүхы колхозникууд эршэмтэйгээр оролсоод ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйладаг болобо. Тэдэнэй дунда тарья боогшод Анна Лебедева, Матрёна Багирова, Пелагея Агильдина, Елена Миронова ба бусад оролсомоор байна. Эдэ нүхэд һүүлэй үедэ 30 бухалай оронд саг үргэлжэ 50—60 хүртэр боодог болоо.

Зүгөөр, зарим колхозуудай тарьяхуряалгада ябажа байһан колхозникууд болон комбайнер, трактористнууд даажа абаһан ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандажа колхозуудаа гэдэргэнь татажа байха юм. Ново-Брянска сельсоведэй Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз тарьяхуряалгые түргэн ба эрхим шанартайгаар дүүргэжэ шадаха бүхы аргатай байбашье, тэрэнээ хүсэд хэрэглэнгүй хамагай хойно шэрэгдэжэ ябана. Ушарынь юуб гэхэдэ, эндэхи колхозникуудай ажалай жаяг заршам һулаар табигдаһан байха юм. Мүн тус колхозой поли дээрэ хүдэлмэрилжэ байгаа Ново-Брянска машинно-тракторна станциин комбайнер ба трактористнууд машинануудаа дүүрэн хүсэарынь хүсэд хэрэглэнэгүй.

Эдэ гээгдэжэ ябаһан колхозууд ажал хүдэлмэрээ дары шангадхажа хүн бүхэндэ байгуулагдаһан нормыень заатагүй дүүргүүлэн, түрүүшүүлтэй зэргэшүүлхэ зорилготой.

М. САДОВСКАЯ.

КУДАРЫН АЙМАГ

Хорото ябадалай түлөө хатуугаар хэһээхэ

Кударын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 600 гаран гектар тарья хуряаһаар үни болоо. Гэбэшье мүнөөдэр болтор минии 37 гектарай ороохо тарья сохижо, гүрэндөө орой хамта 47 центнер тарья тушаагаад байна. Хамта дээрээ энэ артель 700 центнер тарья тушааха ёһотой юм.

Юундэ иимэ болооб гэжэ асуухада, колхозойнь түрүүлэгшэ нүхэр Ранжуров элдэб олон шалтаг баридаг зантай. Үнэн бодото байдал дээрэһээ хараад үзэхэ юм болоо һаа, тарьятушаалгые иигэжэ унжагайруулһан ябадал хадаа Ранжуровай өөрынь зорюута һаатуулһан хорото ябадал байха юм. ВКП(б)-гэй Кударын айком иимэ хорото ябадалые тэсэжэ байдагынь аюултай хэрэг болоно.

Тарья тушаалгые иигэжэ һаатуулжа байһан гэмтэ ябадал Хоринн аймагай «Победа» колхоздо мүн баһа элирүүлэгдэбэ.

Иимэрхүү баримтанууд Бичурын ба Хэжэнгын аймагуудта гараа.

Нютагуудтахи партийно-советскэ ба бэлэдхэлэй органууд хадаа хуули буса ябадалтай һулаар тэмсэжэ байна гэжэ эдэ бүхы баримтанууд гэршэлнэ.

Д. БАТУЕВ.

ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКА

ВКП(б)-гэй АЙКОМУУД БА АЙМГҮЙСЭДКОМУУДАЙ ЗУУРШАЛГААР ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ДОСКАДА БЭШЭГДЭБЭ

16. Торини аймагай «Заветы Ильича» колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **А. Ц. Цыбикжапов**, партийна организациин секретарь **Д. О. Цыдыпов**)—гүрэндэ тарья тушааха жэлэйнгээ түсэбые болзорһоо урид, октябриин 3-да дүүргэһэн байна. Бэлэдхэлэй пунктнуудта 6.472 пүүд тарья тушаагаа.

17. Тус аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз (правлениинь түрүүлэгшэ **Н. Б. Цыбиков**, партийна организациинь секретарь **П. Р. Гырылов**)—гүрэндэ тарья тушааха жэлэй түсэб болзорһоо урид, октябриин 5-да дүүргээ. Заготзерногой пунктда 5.652 пүүд тарья тушааһан байна.

Натуротүлбэрие шамдуулха хэрэгтэй

МТС-үүдэй хэжэ бүтээһэн ажалай түлөө тоосоо хэхэ ябадал манай эндэ тон һулаар ябажа байна. Һүүлэй мэдээнэй ёһоор, натуротүлбэриин түсэб зүбхэн лэ 8,1 процент дүүргэгдээ. Харин Кударын ба Кяхтын аймагууд энэ уялгаяа огто мартажархёод, нэгэшье центнер тушаагаагүй байһаар. Мүн Мухаршэбэрэй, Бичурын, Байкало-Кударын ба Хоринн аймагууд МТС-үүдэй хүдэлмэриин түлөө тон аалияар тоосожо байна.

Гүрэнэй машина зэмсэгые эдэлһэнэй түлөө саг болзор соонь тоосохо гээшэ тракторaар болон бусад машинаар газараа элдэдэг колхоз бүхэнэй уялга мүн.

БАЙКАЛО-КУДАРЫН АЙМАГ

Һурагшад хуряалгада туһална

Илалтын энэ жэлэй ургасые үрилтэ гээлтэгүйгөөр хуряажа абаха бүгэдэнитын хэрэгтэ Байкало-Кударын аймагай һурагшад ба пионернүүд колхозникууд шэнги шанга эршэтэйгээр оролсонхой. Жилинскэ эхин һургуулиин һурагшад нүхэр Димова гэгшын хүтэлбэри доро дүтэ шадар байгаа колхозуудай тарьяхуряалгада үдэр бүри туһална. Тэдэнэр хэдэн удаа воскресник эмхидхэжэ, колос түүһэн байха юм. Тэрэшэлэн тус һургуулинхид колхозуудай овощь хуряалгада туһална.

Сухинска, Красноярска, Оймурска һургуулинхид тарьяхуряалгын эхилхэһээ хойшо хүршэ колхозуудайнгаа полевой хүдэлмэридэ хабаадалсажа, хэдэн гектарай тарья бооһон ба олохон центнер колос суглуулжа тушааһан байна.

Б. ЮМСУНОВ.

ЗЭДЫН АЙМАГ

Гүрэнэй талха үрижэ байна

«Социализм» колхоз һефтеэр ябадаг тээрмэтэй юм. Энэ тээрмын эрхилэгшээр наһажаал колхозник Ц. Цыбикжапов хүдэлмэрилдэг байна. Мүн энээнтэй хамта нүхэр Вампилова гэгшэ ажалладаг. Тиин, эдэ хоёр хэр зэргээр хүдэлмэрилнэб гэжэ хараад үзэхэдэ, колхозникуудай эрилтые дүүрэн харюулжа шаданагүй. Эндэ талха татахаа ерэһэн нэгэшье хүн хэрүүл шууяа гаргангүй гэдэргээ бусадаггүй болонхой. Тээрмын эдэ хоёр хүдэлмэрилэгшэд ажалаа бэе бэедээ хаялсаһаар сагаа баража, ямаршье гурим сахидаггүй байха юм.

Гадна, эдэнэр гаренцева түлбэри колхозникуудһаа үлүү абадаг ба тэрэнээ гүрэндэ тушаангүй өөһэдынгөө гэртэ абаашаад үрижэ байха юм.

Иимэ гүрэндэ харша ябадал гаргажа байһан Цыбикжапов ба Вампилова гэгшэдтэ шанга хэмжээ абаха тухай Зэдын хүтэлбэрилхы органууд анхараха ёһотой.

Ш. ЦЫДЫПОВ.

АЙМАГУУДАЙ АБАҺАН УЯЛГАНУУДЫЕ ШАЛГАЯ

МУХАРШЭБЭРЭЙ АЙМАГ ГЭЭГДЭЛЭЭ НОБШООР УСАДХАНА

Эндэхи колхозууд тарьяхуряалга ба гүрэндэ тушаалгын ябасые үшөөл унжагайруулһаар байна. «Мухаршэбэрэй аймагта тарья бэлэдхэлэй хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан тухай» ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой тогтоол гарһаар үнихэн болобо. ВКП(б)-гэй обкомой бюро болбол тус тогтоол соогоо Мухаршэбэрэй аймагта гүрэндэ тарья бэлэдхэл хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байна гэжэ тэмдэглээд, тарья тушаалгые шангадхахын талаар ойрын үдэрнүүдтэ эрид хэмжээнүүдые абахыень ВКП(б)-гэй айкомой бюро ба тэрэнэй секретарь нүхэр Митякин, аймгүйсэдком ба тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Ильин гэгшэдтэ шангаар дурадхаа һэн. Теэд, тэрэнһээ хойшо энэ аймаг балай ехэ хубилалта гараагүй байха юм. Һүүлэй мэдээнһээ хараад үзэхэдэ, олонхи колхозуудынь тарьяхуряалгые шангадхаагүй ба мүн гүрэндэ тарья тушааха график дүүргэхэ шанга хэмжээнүүдые абаагүй байба.

Сутайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ, Хонхолойн сомоной Ждановай нэрэмжэтэ колхозуудаар тарья тушаалга үшөө эхилээдүй байна гэжэ ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой байгша оной сентябриин 25-ай тогтоол соо тэмдэглэгдэһэн байгаа. Гэбэшье эдэ колхозууд бюрогой заабарине дүүргэхэ талаар шууд тэмсэл хээгүй байһаар гэхэдэ һэжэггүй. Ждановай нэрэмжэтэ колхоз аяар мүнөө хүртэр гүрэндэ оройдоо 23 центнер тушааһан байба. 3.600 центнер тушааха түсэбтэй байһан Сутайн сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхоз минии 64 центнер тарья оруулһан байха юм.

Мухаршэбэрэй сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоз тарья сохилгые таһалгаряагүйгөөр эмхидхэжэ шадангүй, гүрэнэйнгөө урдахи уялгануудые дүүргэхэ ябадалаа таһалдуулһаар. Тус колхоз тарилгынгаа талмайн 80 процентые хуряажа абаа. Хэрбээ энэ тарьягаа саг соонь соможо, сохёо һаа нилээдгүй ехэ тарья гүрэндэ тушааха аргатай байна. Зүгөөр, тэрэ аргаяа хэрэглээгүй дээрэһээ тус колхоз оройдоо 800 центнер тарья гүрэндэ тушааһан байна. Жэлэйнь түсэб 3.500 центнер юм.

ВКП(б)-гэй айкомой секретарь нүхэр Митякинтай хөөрэлдэһэн дээрэһээ мэдэхэдэ, эндэ эгээл түрүүлжэ ябаһан колхозынь Никольско сельсоведэй Ворошиловай нэрэмжэтэ артель болоно. Теэд, энэшье артелиинхид тарьяхуряалга ба гүрэндэ тушаалгые хүсэд һайнаар табижа шадаагүй байһаар. Гүрэндэ тарья тушааха жэлэйнгээ түсэбые оройдоо 40 процент дүүргээд байһаниинь хадаа тус колхозой хангалтагүй хүдэлмэриинь тодорхойгоор гэршэлжэ үгэнэ.

Гүрэндэ тарья тушаалгын иимэ нобшоор ябуулагдажа байһан гол шалтагаан юуб гэхэдэ, тарьяхуряалгын хүдэлмэринүүдэй дунда ехэ забһар гаргаһан, сохилгые һайнаар эмхидхэжэ шадаагүй дээрэһээ болоно. Тэрэшэлэн зарим колхозуудаар ороһото культурануудай хадалга унжагайржа, тарья бэлэдхэл таһалдуулна.

Тарья тушаалтые иигэр таһалдуулжа гүрэндөө үритэй байха ябадал саатадаа тэгэшэгүй. Тиимэдэ Мухаршэбэрэй аймагай хүтэлбэрилхы эмхи зургаанууд колхоз бүхэнөөр тарьяхуряалга, сохилго, гүрэндэ тушаалгые шамдуулха тушаа тодорхой хэмжээнүүдые абаха сагынь тулаа. ВКП(б)-гэй Мухаршэбэрэй айком, аймагай гүйсэдхэхэ комитет болбол ВКП(б)-гэй обкомой тогтоолой заабариин үндэһөөр тарьятушаалгые шамдуулха хэрэгтэ аймагай эрэгтэй эмэгтэй колхозникууд болон МТС-үүдэй хүдэлмэрилэгшэдые бараниинь элсүүлжэ, тэдэнэрэй хүдэлмэридэ үдэр бүриин тодорхой хүтэлбэри үзүүлхэ зорилготой.

О. ГРИГОРЬЕВА.

Партийна ажабайдал

Партиин ургалта ба залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ тухай

ВКП(б)-гэй Улан-Удын Городской райком болбол өөhэдынгөө зэргые ургуулха ба залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар нилээдгүй ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэри хэбэ. Энэ оной үнгэрэгшэ 7 hарын туршада партиин членээ 118 хүн, ВКП(б)-гэй членэй кандидадта 99 хүн элсүүлэгдэбэ. Зарим партийна эхин организацинууд партийно-политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэринүүдые үргэнөөр эрхилжэ, түрүү хүнүүдые партиин зэргэдэ элсүүлхэ талаар бага бэшэ амжалтануудые түйлаба.

Жэшээлхэдэ, Пединститудай дэргэдэхи партийна эхин организаци болбол отличнаар hурадаг, сталинска стипендиадууд болохо студентнүүд нүхэд Тантятова, Руднева, Слобженинова, Абашеева болон бусадые партида абаба. Тэрэшэлэн НКВД-гэй, Столовонуудай трестын, Горисполкомой, Бурмонторгын, Бурят-Монгол театрын дэргэдэхи партийна эхин организацинууд өөhэдынгөө зэргые ургуулха болон залуу коммунистнуудые хүмүүжүүлхэ талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэбэ.

Гэбэшье, манай районой олонхи партийна эхин организацинууд hүүлэй үедэ тон хангалтагүйгөөр ургана. Буркоопсоюзай дэргэдэхи партийна организаци үнгэрэгшэ 7 hарын туршада нэгэшье хүниие партида элсүүлээгүй байна. Гэхэ зуура тус коллективтэ 400 шахуу хүн хүдэлмэрилнэ. Эдэнэрэй дундa ажал хүдэлмэреэ hайнаар хэжэ, большевистскэ партиин зэргэдэ оромоор хүнүүд яhала олон байhаниинь хэндэшье мэдээжэ. Теэд тус парторганизаци болбол түрүү хүнүүдые партида элсүүлхэ талаар партийно-эмхидхэлэй хүдэлмэри тиимэ гэшэгүй hулаар ябуулхаhаа байтагай, залуу коммунист нүхэр Манойленко гэгшэтэй ямаршье хүмүүжэлгын хүдэлмэри хээгүй дээрэhээнь, тэрэ хадаа партиhаа механическаар гарашаhан байгаа. Юундэб гэхэдэ, хэдэн hарын туршада членскэ түлбэреэ оруулаагүй байшоо.

БМАССР-эй Наркомздравай дэргэдэхи парторганизаци 1945 оной туршада нэгэшье хүниие партида абаагүй. Энэ парторганизациин секретарь нүхэр Резницкий болбол партийна бэшэ хүнүүдэй дунда ниитэ-ойлгуулхамжын хүдэлмэриие үргэнөөр хэжэ, тэдэнэрые политическээр хүмүүжүүлхэ тушаа юушье хэнэгүй гэхэдэ алдуу болохогүй. Тэндэхи зарим коммунистнууд парторганизациин үмэнэhөө даалгабари абадаггүй, хэрбээ абаашье haa, тэрээнээ дүүргэхэ талаар туhаламжа хүлеэдэггүй байха юм. Тиихэ зуураа эндэ партида орохо болзороо алдаhан кандидадууд олон. Эндэхи коммунистнуудай олонхиинь өөhэдынгөө идейно-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тушаа оролдолго гаргадаггүй заншалтай. Партийна суглаануудай дээрээ эдибхитэйгээр хабаадалсажа, коллективэйнгээ дундахи дутуу дунда зүйлнүүдые элирүүлхэ тушаа эрид шууд шүүмжэлэлгэ хээгүй байhан баримтанууд үзэгдэнэ.

Улан-Удын Столовонуудай трестын партийна эхин организаци болбол үнгэрэгшэ жэлэй туршада өөрынгөө зэргые ургуулха талаар бага бэшэ эмхидхэлэй хүдэлмэри хэжэ, 10 хүниие большевистскэ партиин зэргэдэ элсүүлhэн байбашье haa, hүүлэй үедэ эдэнэртээ хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тон hулаар хэнэ. Тус парторганизациин дэргэдэ «ВКП(б)-гэй историин хурянгы курсые» шудалха кружок эмхидхэгдэhэн бэлэй. Теэд эндэ залуу коммунистнууд үшөө мүнөө хүртэр хабаадуулагдаагүй байхань гайхалтай. Тэрэшэлэн партиин кандидадhаа ВКП(б)-гэй членэдэ орохо болзороо алдаhан 5 хүн тоологдоно. Залуу коммунистнуудай идейно-политическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ, тэдэнэртэ партиин Устав ба Программые гүнзэгыгөөр ойлгуулха болон текущи политикатай танилсуулха тушаа хүдэлмэри хэгдэнэгүй. Залуу коммунистнуудта политическэ ба теоретическэ темэтэй элидхэл гү, али лекци хэхэ даалгабари үгэжэ, тэрэнээ дүүргэхэ хэрэгтэнь туhаламжа үгэhэн ябадал огто байхагүй.

Энэ оной апрель hараhаа июль хүртэр 6 дахин партийна суглаан болоhон байгаа. Теэд энээн дээрэ 10 кандидадуудай оройдоо 3 хүниинь үгэ хэлэhэн байха юм. Тиимэhээ залуу коммунистнуудтай хүмүүжүүлгын хүдэлмэри hулаар хэнэ гэжэ тобшолол хэхэдэ алдуу болохогүй. ВКП(б)-гэй членэй кандидат профсоюзна организациин хүтэлбэрилэгшэ нүхэр Захарова гэгшэ текущи политикатай танилсаагүй байнам, энэ талаар намда хэншье туhалнагүй гэжэ хөөрэбэ.

Тус партийна организациин секретарь нүхэр Мартыненко болбол комсомольско эхин организациингаа хүдэлмэридэ ямаршье туhаламжа үгэдэггүй зантай. Энэ аяар 23 комсомолецууд бии. Хэрбээ эдэнэрэй хүсые зүбөөр хэрэглэжэ шадаа haa, Столовонуудай трестын хүдэлмэри мүнөө үеынхидээл адли бэшэ, харин нилээдгүй hайжаржа, арад ниитын эдеэ хоолые хангаха талаар столовонуудай хүдэлмэри hайжаржа, эдеэ хоолой продуктнуудые гээлтэ хоролтодо оруулха гү, али хулгайлха болон хуули бусаар гаргашалха баримтанууд усадхагдаhан байха бэлэй. Тэрээнhээ гадна, манай районой зарим партийна эхин организацинууд болбол түрүү партийна организацинуудай баян дүй дүршэлнүүдые хэрэглэжэ, хүдэлмэридэхи алдуу эндүүнүүдээ усадхаха талаар хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ.

Ушар иимэhээ ВКП(б)-гэй райком, түбхын түрүүндэ тэрэнэй эмхидхэлэй-инструкторска таhагай хүдэлмэрилэгшэд дээрэ дурсагдаhан алдуу эндүүгээ ойрын сагта усадхажа, намар-үбэлэй туршада коммунистнуудые идейно-политическэ талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэриие улам hайжаруулха үүргэтэй.

Е. МОССОРОВА, ВКП(б)-гэй райкомой эмхидхэлэй-инструкторска таhагые даагша.

Баторовта

Буряадай хүбүүн Инноокентий Баторов халаа дайсанай бүхэжүүлгые дайшалан добтолhон манай подразделенинүүдтэ амжалта хангажа, дотой амhарые өөрыгөө бэеэр бүглэн унаhан юм.

Япон самурай
Харатай мэхэтэй хэрхирээд,
Ямар хоротой
Гуулган hомоороо угтааб?!.
Үхэлэй харанхы
Нүхэеэ оложо хоргодон,
Үндэрэй оройhоо
Нэтэрүү буудалдаа тэдэнэр...
Дайшалхы зоригоор
Дайсанай дотые добтолон,
Дахяад болохогүйгөөр
Дараалин, гранатаар тэhэлэн.
Гранатагүй болшоод
Гэдэргээ сухаряа бэшэлшэн,
Гранитал бэеэрээ
Амбразура бүглэн унаалши.
Добтолгын байлдаанай
Дошхон хабиралдаанай дундуур
Дайсанай hомоной
Дээрэнхы гиинаалдааншье соогуур,
Жаргалта сэсэрлиг,
Амгалан дайдаяа аршалан,
Гэсэртэл баатарлиг
Гайхамшаг зоригоор тэмсээлши.
Баторов, шиниингээ
Баллашагүй алдар габьяас,
Бурят-Монголойнгоо
Баян түүхэ соо мүнхэлхэбди.
Манай арадуудта
Мартагдахагүйл баатар солоши,
Мянганшье жэлнүүдтэ
Мүнхэ байхал нэрэшни!

Арсалан ЖАМБАЛОН.
Сентябрь, 1945 он, г. Чанчунь.

hураггүйгөөр үгы болоhон хүнүүдые бэдэрхэ тухай

Москвада СССР-эй Улаан Хэрээдэ ба Улаан Полумесяц гэжэ обществын союзай гүйсэдхэхэ комитедэй дэргэдэ центральна справочна бюро эмхидхэгдээ, тэрэ бюро болбол дайсанай сэрэгүүдээр хүсөөр абаашагдаhан, дайн сэрэгэй болоходо нүүhэн ба дайн сэрэгэй үедэ hураггүйгөөр үгы болоhон хүнүүдые бэдэрхэ ябадалдань Союзай гражданинуудта туhаламжа үзүүлхэ байна.

Бэдэрхэ хүн тухай мэдүүлгэ соо тэрэнэй нэрэ обог, түрэhэн он ба газар нютагайнь hүүлэй адрес, алба хэжэ байhан газар ба эмхи зургаанайнь адрес ба мүн тэрэшэлэн бэдэрхэ гэhэн хүнэй нэрэ обог, түрэлэй ямар хамаатай байhан тухай ба өөрынь адрес бэшэглэхэ ёhотой.

Центральна тэрэ справочна бюродо харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд түхэреэн сүүдхэдөө дежурилжэ байна.

В. М. Молотовой хэhэн пресс-конференци

ЛОНДОН, октябриин 3. (ТАСС). Октябриин 3-да Лондондо советскэ элшэн сайдай байшанда Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов Пресс-Конференци хэhэн байна. Энэ Пресс-конференци дээрэ английска хэблэл ба бусад оронуудай хэблэлэй зууhаа дээшэ түлөөлэгшэд байhан байна. В. М. Молотов түрүүшээр мэдүүлгэ үгэ хэлээд, хожомынь корреспондентнэрэй олон тоото асуудалнуудта харюусаhан байгаа.

Нүхэр В. М. Молотов ингэжэ мэдүүлбэ гэбэл: Манай энэ Пресс-Конференци болбол табан ехэ гүрэнүүдэй Гадаада Хэрэгүүдэй министрнүүдэй Совеэй өөрынгөө хүдэлмэри дүүргэhэнэй hүүлдэ боложо байна. Мүнөө бусадшье министрнүүд иимэ Пресс-Конференци хэжэ байhаниинь мэдээтэй. Мүнөө энэ Пресс-Конференци болбол министрнүүдэй совеэй үсэгэлдэр дүүрэhэн түрүүшын сессиин хүдэлмэриин үрэнүүд тухай ямаршье мэдээсэл ниитэлэгдээгүй тула бүришье шухала хэрэгтэй болоно. Ябашье Совеэй хүдэлмэри тухай ямар нэгэн мэдээ үгэхэ шухала байна. Мүн тус Пресс-Конференци болбол юун дээрэhээ баhа шухалаб гэбэл: уншагшадые хайралха ба мүнөө хүртэрхидэл адли тэдэнэр нэгэл тала хараhан мэдээсэл абажа байхагүйнь тухай hанаагаа зобохо хэрэгтэй бшуу. Мэдээсэл хадаа нюур сахиhан бэшэ, харин үнэн сэхэ байха тухай бидэнэр эрмэлзэхэ ёhотойбди.

Гадаада Хэрэгэй министрнүүдэй Совет болбол гурбан правительствонуудай ахалагшанарай Берлинскэ Конференциин шиидхэбэриин үндэhэн дээрэ хүдэлмэрилhэн байна. Берлинскэ Конференциин тогтоолнууд соо эб найрамдалай договорнуудые бэлэдхэхын талаар Гадаада Хэрэгүүдэй министрнүүдэй Совеэй зорилгонууд тухай юун гэжэ хэлэгдэhэниие hанажа үзэхэдэ үлүү бэшэ. Ушарынь эдэ тогтоолнуудай текстые бултадаа hанадаггүй байха юм. Гэтэр Гадаада Хэрэгүүдэй министрнүүдэй соведые байгуулха тухай гурбан ехэ гүрэнэй Берлинскэ Конференциин тогтоолнууд соо сэхэ ингэжэ хэлэгдэhэн байна гэбэл (3-дахи пункт):

«Тус Совеэй дары сагаа бүтээхэ тон шухала зорилго болгожо, Итали, Румыни, Болгари, Венгри ба Финляндитай хэхэ эб найрамдалай договорнуудые зохёохые уялгалха байна...»

Мүн энэ пункт соо саашань ингэжэ хэлэгдэнэ:

«Эдэ зорилгонуудай тус бүриие шиидхэхын түлөө Совет болбол тус зорилгодо хамаатай тэрэ нэгэн дайсан гүрэндэ капитуляциин условинуудые уялгалан гараа табиhан гүрэнүүдые түлөөлхэ членүүдhээ бүридэхэ байна».

Министрнүүдэй Соведые байгуулха тухай энэ тогтоол болбол американска правительствын дурадхалаар абтаhан байна гэжэ би эндэ hануулха байнаб.

Эб найрамдалай договорнуудые бэлэдхэхын талаар урдань табигдаhан, хойшолуулашагүй шухала зорилгонуудые гүйсэдхэхэ хэрэггэ министрнүүдэй Совет ямар нэгэн юумэ түйлажа шадаа гү? Шадаа. Министрнүүдэй Совеэй 33 заседанинууд дэмы үнгэрөө бэшэ. Энэ хадаа шангахан хүдэлмэри байhан юм. Эдэ заседанинуудай үедэ зарим нэгэн асуудалнуудые бүгэдэ табан министрнүүд ойлголсон зохёожо шадаhан байха юм, жэшээлхэдэ Германиhаа абтаха репарациие эрхилдэг союзна комиссиин хүдэлмэриие хурдадхаха тухай, мүн Австри тухай асуудалнууд ба бусад зарим асуудалнууд болоно. Гэбэшье Япони тушаа Союзна Хяналтын Соведые байгуулха тухай асуудал бидэнэр зүбшэн хэлсээгүй байнабди, зүгөөр советскэ делегациин гэмээр бэшэ. Тэрээнhээ гадна Великобритани, Советскэ Союз, США ба Францийн министрнүүдэй хоорондо Италитай хэхэ эб найрамдалай договорой талаар зарим нэгэн асуудалнууд хэлсэгдэн зүбшөөрэгдэhэн байна. Мүн Великобритани, СССР ба США-гэй министрнүүдэй хоорондо Румыни, Болгари ба Венгритэй хэхэ эб найрамдалай договорнууд тушаа хэдэн олон асуудалнууд зүбшөөрэгдэhэн байха юм. Гадна Великобритани ба СССР-эй министрнүүдэй хоорондо Финляндитай хэхэ эб найрамдалай договор тушаа зүбшөөрэл ямаршье hаатабари түбэггүй түйлагдаhан байна.

Баhа ондоо асуудал гарана гэбэл: министрнүүдэй хоорондо ондо ондоо бодол гараhан байгаа гү? Гараhан байгаа. Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэридэ Францийн хабаадалсаха тухай асуудалай талаар ондо ондоо бодолнууд гараhан байна гэжэ би нэгэ газетэдэ уншаhан байнаб. Энэ асуудалай талаар министрнүүдэй Советэ ягаад ондо ондоо бодол гараха байгаа гээшэб? Ушарынь, энэ асуудал тушаа Берлинскэ Конференциин тусхай тодо тогтоол бии хаям. Франци болбол Италитай хэхэ эб найрамдалай договор тухай асуудалые зүбшэхэдэнь хабаадалсаха, харин бусад асуудалда хабаадалсахагүй гэжэ тэрэ тогтоол соо бэшээтэй байнабшуу. Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэриин эхилхэhээ урид Берлинскэ Конференциин тогтоолнууд тушаа Французска правительствын зүгhөө тусхай бэшэг абтаhан байгаа, гэбэшье энэ бэшэг соо Франци болбол Берлинскэ Конференциин тус тогтоолые ондоо болгоhоной hүүлдэл министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэридэ хабаадалсаха байна гэhэн мэдүүлгэ угташье байгаагүй байха юм. Лондондо ерэхэдээ Французска түлөөлэгшэ болбол ямар асуудалнуудай зүбшэлгэн хэлсээндэ хабаадалсаха ба ямартань хабаадалсахагүйгөө hайн мэдэжэ ерэhэн байгаа. Мүн энэ асуудал тушаа Берлинскэ хэлсээндэ гараа табигшадай хоорондо ондо ондоо бодол гараагүй байна.

Министрнүүдэй Советэ Хитадай хабаадалсаха асуудал тушаа hаналаа таараагүй ябадал гаража болоhон байха. Энэ асуудалаар hанаа бодолоо тааралгүй ябадал бии гэжэ Хитадай министр нэгэ хүндэ хэлээhэн, тэрэ хүниие хараа haa hайн байгаа. Хитадай зүгhөө тиимэ эрилтэнүүд табигдаагүй байhыень би мэдэнэб.

Сентябриин 11-эй ямар нэгэ «шиидхэбэри» тухай зарим газетэнүүд бэшэhэн юм. Би тэрэ «шиидхэбэриие» хараха дуратайб. Министрнүүдэй Совет ямаршье шиидхэбэри абаагүй ба нэгэшье министр нэгэшье шиидхэбэри дээрэ гараа табяагүй байхадань, ямар «шиидхэбэри» тухай хэлэжэ болохо гээшэб? Энэ хадаа Министрнүүдэй Советэ гараhан арсалдаануудые минии зүгhөө үгы гэжэ хэлэhэн ябадал болоно гү? Бэшэ, тиигэнэгүй. Хэрбээ Министрнүүдэй Соведэй арсалдаанууд тухай хэлэхэ болоо юм haa, тэдэнэр үнэндөө Гурбан Державануудай Берлинскэ Конференци дээрэ баталагдаhан хэлсээнүүдые дүүргэхэ тухай асуудалаар гараhан байгаа гэдэгые анхаралдаа абаха хэрэгтэй. Берлиндэ августын 1-дэ Гурбан Державанууудай правительствонуудай толгойнор хэлсээ баталhанниинь хэдэн ар саагүй. Гэбэшье энэ Лондондо Берлинскэ Конференциин шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ гү, али үгы гү гэhэн асуудалнуудаар арсалдаа гаража эхилбэ. Гэрэ нилээд ехэ саг эдибэ. Энэ хэлсээнэй нэгэ пунктынь hайшаамаар, нүгөөдэхинь, дапшье hайшаамаар бэшэ, энэ пунктынь hайн, юуб гэхэдэ тэрэ хадаа—«үргэн ехэ», тиин нүгөөдэхинь муу, юуб гэхэдэ тэрэ пункт «хизаарлаhан шанартай» гэхэ мэтын үгэнүүдые мүнөө дуулажа болохоор байна. Иимэ hанаа бодолнууд тэрэ хэлсээнэй үндэhэ hууриие муудхаhагүй аал? Бидэнэр, советскэ хүнүүд ингэжэ бодонобди: хэрбээ хэлсээн дээрэ гараа табижа, өөр дээрээ уялга абаа haa, тэрэниие дүүргэхэ хэрэгтэй. Мүнөөдэр өөртөө дуратай байhан талаарынь тэрэ хэлсээниие дүүргэхэ бэшэ, харин тэрэ хэлсээниие гар табигдаhанай ёhоор дүүргэхэ хэрэгтэй. Министрнүүд гурбан правительствонуудай Толгойнорой баталжа абаhан хэлсээниие хубилгажа шадахагүй гээшэ.

Ондоошье юумэ болоhон юм — Берлинскэ Конференци болбол ондоо гурим тогтооhоншье haань, Хитад ба Франци хоёр Румыни, Болгари, Венгри ба Финляндитай эб найрамдалай договорнуудые бэлэдхэхэ ябадалда юундэшьеблаа хабаадалсаха ёhотой гэжэ хэлсэдэг байба. Бидэнэр хадаа Берлинскэ Конференциин шиидхэбэринүүдые эбдэхэ гэhэн энэ ябадалда өөрынгөө зүбшөөрэл бэhэ үгөөгүй байнабди. Ушарынь юуб гэхэдэ, Хитадшье, Францишье эдэ гүрэнүүдтэй эбтээ орохо хэлсээнэй условинуудые табихада хабаадалсаагүй ба тэдэ условинууд дээрэ гараа табяагүй байхаhаа гадна, тэдэ гүрэнүүдтэ дайн сэрэгые хэзээ нэгэтэшье соносхоогүй бэлэй. Бидэнэй баримтатайгаар арсахада, гурбан державануудай Берлинскэ хэлсээе эбдэхэ тушаа бидэнтэй таарагты, үгы haатнай хэлсэжэ таараhан шиидхэбэринүүд дээрээшье гараа табихагүй байнабди гэжэ харюу үгэхэдэншье бидэнэр хадаа Берлинскэ шиидхэбэринүүдые али бухы гэнтын дайралтануудhаа хамгаалжа, тэрэ шиидхэбэридэ хубилашагүйгөөр үнэн сэхэ байгаабди. Советскэ Союз болбол өөрынгөө үгэдэ хэзээ бүхэндэ үнэн сэхэ байдагынь бүгэдэндэ элитэ гээшэ. Советскэ Союз өөртөө абаhан уялганuудые дүүргэхэдээ нягта нарин гэжэ hаяхан лэ союзнигууд ехэ hайнаар сэгнэлтэ үгэдэг байгаа. Тэрэ хадаа иимэ нарин нягта байха ябадалые өөhэдынгөө союзнигуудай зүгhөөшье хүлеэнэ.

Советскэ делегаци болбол Берлинскэ шиидхэбэринүүдые эбдэхэ тушаа ямар нэгэн дурадхал юугээршье баримталагдаhан байгаа хадань эрид шууд зайлуулдаг байгаа гэжэ би баталнаб. Тиибэ ябашье Советскэ делегаци хадаа ямар нэгэн амжалтануудые түйлаха ябадал бүхы союзнигуудай интерестэ гэжэ бодоод, министрнүүдэй Соведэй нэгэдэхи сесси тааpahaй гэжэ оролдоhон байха юм. Эгээл иимэhээ Советскэ делегаци үсэгэлдэр Министрнүүдэй Советэ иимэ дурадхалнуудые оруулhан байна:

«Нэгэдэхеэр, советскэ делегаци Министрнүүдэй Советэ тааралдаhан бүхы шиидхэбэринүүдэй протоколнуудта октябриин 2-то гар табигдаха hэн гэжэ дурадхаба. Тэрэниие нэрлэхэдэ:

1. США, Великобритани, СССР, Франци ба Хитадай министрнүүд болбол табан министрнүүдэй абтаhан Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэринүүдэй протоколдо гар табиха;

2. США, Великобритани, СССР ба Францийн министрнүүд болбол Италитай хэхэ эб найрамдалай договор тушаа Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэринүүдэй протоколдо гар табиха (Берлиндэ ингэжэ шиидхэгдэhэн байгаа).

3. США, Великобритани ба СССР-эй министрнүүд болбол Румыни, Болгари ба Венгритэй хэхэ эб найрамдалай договорнууд тушаа Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэринүүдэй протоколдо гар табиха (ингэжэшье Берлиндэ шиидхэгдэhэн байгаа).

4. Великобритани ба СССР-эй министрнүүд болбол Финляндитай хэхэ эб найрамдалай договор тушаа Министрнүүдэй Соведэй шиидхэбэринүүдэй протоколдо гар табиха (Энэ хадаа мүн лэ Берлинэй шиидхэбэридэ зохилдоно).

Хоёрдохёор, Советскэ делегаци болбол октябриин 2 хүртэр министрнүүдэй Совет дээрэ тааралдангүй үлэhэн асуудалнууд октябриин 3-да Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ үгтэхэ hэн гэжэ дурадхаба. (Октябриин 3-ай үдэр хадаа Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэриин hүүлшын үдэр болохо hэн гэжэ Советскэ делегаци дурадхаа)».

Иимэ болохолоороо Советскэ делегаци хадаа министрнүүдэй хоорондо хүсэд тааралдаhан тэдэ олон асуудалнуудай протоколнууд дээрэ гараа табиха гэжэ дурадхаhан байна. Энэ хадаа Министрнүүдэй Соведэй хүдэлмэриие hууриhаань хүдэлгэхэ байгаа. Энэ хадаа минии hанаhанай ёhоор, эртэнэй тааралдаагүй асуудалнууд тушаа хэхэ түгэсхэлэй хүдэлмэриин үдэртэ улам таатай зохид условинууд ба улам эбтэй байдалые бии болгохо hэн.

Лондондо hанаал хадаа тааралдажа шададаг юм гэжэ москвичууд ехээр бододог. Гэбэшье Министрнүүдэй Совет хадаа Советскэ делегациин дурадхалнуудые хүлеэжэ абангүй, тааралдаагүй асуудалнуудые заларуулха тушаа арга замуудые бэдэржэ оробогүй. Энээгээй эсэстэ [illegible] тэрэ гар табигдаагүй гээшэ. Энэ баримтата зүйл мүн.

Советскэ делегаци иимэ байдалые юун гэжэ харанаб гэжэ дүүргэхэ дээрээ хэлэхэ hанаатайб. Советскэ Союз дэлхэйн хоёрдохи дайн сэрэгhээ илалтатайгаар гаража, уласхоорондын харилсаануудта хүндэтэ hууриия эзэлжэ байна. Энэ хадаа Германитай ба hүүлэй үедэ —Японитой хэhэн дайн сэрэгтэ Улаан Армиин ба Советскэ арадай гаргаhан айхабтар ехэ хүсэлэлгэнүүдэй үрэ дүн мүн. Энэ хадаа эдэ жэлнүүдтэ Советскэ Союз ба тэрэнэй Баруун тээхи союзнигууд хүлөө алдангүй суггаа ябажа, бэе бэедээ hайн хани барисаатай болоhонойнь үрэ дүн гээшэ.

Советскэ делегаци болбол урагшаа этигэл найдабаритайгаар хаража, манай арадуудай аша туhала ба бүхы дэлхэйн дэрэ эб найрамдалые бэхилхэ ябадалай интерестэ Баруун тээхи ба Зүүн тээхи союзнигуудай хани барисаае бүхэжүүлхын тула бидэнэр бултадаа оролдохобди гэжэ найдана.

Саашань нүхэр В. М. Молотов корреспондентнүүдэй үгэhэн асуудалнуудта иимэ харюу үгэбэ:

Асуудал: Сентябриин 11-дэ шиидхэбэри абтаагүй юм аал?

Харюу: Хэрбээ Та тиимэ шиидхэбэриие олоо юм хадаа намда харуулжа, тэрэ шиидхэбэри дээрэ хэн гараа табиhан тухайнь хэлэжэ үгэгты.

Асуудал: Министрнүүдэй Соведэй бүхы табан членүүд заседанида hууха эрхэтэй ба эб найрамдалай договорнуудта хамаатай асуудалнуудта зарьманиинь шиидхэхы эрхэгүй байха юм гэжэ заседанинуудай үдэр бүриин тэмдэглэл соо тодорхойлон хэлэхэдэ, сентябриин 11-эй заседаниин тэмдэглэлнүүд соо бэшэглэпхэй байhаниинь хэр зэргэ зүб гээшэб?

Харюу: Министрнүүдэй Соведэй нэгэдэхи сессиин боложо байхада Президент Трумэн, Премьер-Министр Эттли ба Советскэ правительствын толгойлогшо Сталинай хоорондо энэ асуудал тушаа бэшэгэй хөөрэлдөөн болоhон байха юм гэжэ энээнтэй хамта би мэдээсэхэ байнаб. Советскэ харюу хадаа Берлинскэ конференциин шиидхэбэринүүдые нарин нягтаар баримталха шухала гэжэ тэмдэглэhэн байгаа, тэрэ шиидхэбэри соо ямар гүрэнүүд Италитай баталха эб найрамдалай договорые бэлэдхэхын түлөө ямар гуримаар харюусаха ёhотойб, ямарнуудынь—Румыни, Болгари ба Венгритэй эб найрамдалай договорнуудые бэлэдхэхын түлөө ба ямарнуудынь—Финляндитай эб найрамдалай договорые бэлэдхэхын түлөө харюусаха ёhотойб гэжэ эли тодоор зааглаhан байгаа. Энэ асуудал тушаа союзнигуудай хоорондо Берлиндэ баталhан хэлсээнтэй зохилдуулагдаhан тэмдэглэлнүүдhээ ондоо тиимэ ямаршье тэмдэглэлнүүд союзнигуудта хүсэгүй байха юм.

Асуудал: Эб найрамдалай договорнуудай асуудалнуудта Министрнүүдэй Соведэй бусад членүүдэй хабаадалсаха ябадалые хараалhан Берлинскэ шиидхэбэриин тиимэ хуби тушаа Та хэлэжэ үгэхэгүй гээшэ гүт?

Харюу: Министрнүүдэй Соведэй бусад членүүд хадаа тэдэндэ сэхэ хамаатай байhан асуудалнуудай шиидхэгдэхэ сагта эб найрамдалай асуудалнууд тушаа хүдэлмэри Соведтэ хэхээр уригдаха юм гэжэ Берлинскэ шиидхэбэри соо хэлэгдэнэ. Совет хадаа эбтээ оролгын условинууд дээрэ гараа табиhан гүрэнүүдые түлөөлhэн членүүдэй хоорондо хэлсээн болоhон хойно тиимэ асуудалнуудые шиидхэхэ юм бээзэ.

Асуудал: Франци ба Хитад хоёр Аюулгүйе хамгаалха Соведэй саг үргэлжын членүүд болохолоороо эб найрамдалай договорнуудые бэлэдхэхэ талаар Министрнүүдэй Соведтэ хабаадахадань зүйтэй болохо гэжэ Та бодоногүй гүт?

Харюу: Энэ асуудал тушаа би тогтожо хэлээ hэм. Гэбэшье Советскэ Правительство хадаа Аюулгүйе хамгаалха Соведэй членүүд болохо Франци ба Хитадта ехэ хүндэлэлтэйгөөр хандана гэжэл нэмэхэ байнаб. Советскэ Союз Францитайшье ба мүн Хитадтайшье эбтэй ба союзтай байха тухай олон жэлэй договорнуудтай байна гэжэ би энээн дээрэ нэмэжэ хэлэхэ байнаб.

Асуудал: Министрнүүдэй Соведэй протоколнууд дээрэ гар табигдаагүй хадаа энэ конференци дээрэ түйлагдаhан ямар нэгэн шиидхэбэринүүдэй талаар Министрнүүдэй Соведэй членүүд бэе бэедээ холбоогүй болоно гээшэ гү гэжэ би мэдэхэ hанаатайб?

Харюу: Энээн тухай бүхы министрнүүд боложо үзэхэ ёhотой.

Асуудал: Берлинскэ Конференциин шиидхэбэринүүдтэ таарахагүй байhаншье haань, Франци ба Хитад хоёр зүбшэхэ бүхы зүйлнүүдтэ хабаадалсаhай гэжэ ямар нэгэн Державануудай эрилтэ табиха ябадалда ямар ушар шалтагаанууд байгаа гээшэб?

Харюу: Энээн тушаа тэдэ Державануудай түлөөлэгшэдhөө hураха хэрэгтэй.

Асуудал: Бүгэдэниитын дэлхэйн конференци татаха ябадалда Советскэ делегациин хандаха тушаа Та хэлэжэ үгэхэгүй гээшэ гүт. Советскэ делегаци болбол энэ дурадхалые гол түлэб абахагүй юм гү, али энэ асуудал тушаа ямаршье шиидхэбэри Москвада абтаагүй гээшэ гү?

Харюу: Эб найрамдалай договорнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада уласхоорондын конференцинүүдые татаха шухала байhаниие бидэнэр ойлгонобди, теэд эндэшье бидэнэр хадаа зүб гэжэ тоолоhон Берлинскэ хэлсээнүүдэй шиидхэбэринүүдые баримталжа байнабди.

Асуудал: Үшөө нэгэ асуудалтайб. Эбтээ оролгын условинууд дээрэ гараа табиhан гүрэнүүдэй хоорондо баталагдаhан тэрэ хэлсээн хадаа тиимэ Конференциин болоходо энэ хэлсээн дээрэ гараа табигты гэжэ дурадхуулха байhан бусад гүрэнүүд уялгата ёhoop хамаатай байха юм гү?

Харюу: Тиимэ байхагүйнь мэдээжэ. Тиигээ haa конференци татаха хэрэггүй байгаа. Үзэжэ тэрэ табигдаhан проектнүүдые зүбшэн хэлсэхын тулада Конференци дээрэ урилгэгээ. Эб найрамдалай договорнууд тушаа бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүрэhэн хойно тиимэ Конференцинүүд хэрэгтэй болохо.

Сентябриин 15-да Москвагай ремесленнэ училищанууд ба hургуулинуудта шэнэ таталган эхилээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 71-дэхи ремесленнэ училищада ороhон залуу хүбүүд шэнэ хубсаhаа үмдөөд байна. Зүүн гарhаа—М. Зуенков, А. Титов, А. Лодов, Л. Седов ба В. Панов.

З. Евзерихинэй фото (ТАСС-эй фотохронико).

Харюусалгата редакторай орлогшо Д. ЛУБСАНОВ.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ. ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ. Үнэн), ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АГС—1-80. зам. ответ. редактора—7-89, ответ. секретаря—3-23. отделов: партийной жизни и промышленности—7-89, сельского хозяйства—6-03, писем и переводов—6-03 (2 зв); объявлений—2-64 (2 зв.).

Н—00457. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.500.